

pravičen in so ti gotovo uživali njegove simpatije, ker ne bi bil drugače s toliko vstrajnostjo in ljubeznijo proučeval njihove rasne posebnosti. Dve leti pred svojo smrtjo je Weisbach stopil v korespondenčno zvezo z avtorjem, ki je bil takrat voditelj antropološkega oddelka v Etnografskem muzeju v Beogradu. Najuspelejše in najresnejše Weisbachovo delo je opis plemenskih (rasnih) osebina naših južnih primorcev iz Dalmacije, Hrvaške in Istre. Glavna dela: *Die Serbokroaten der adriatischen Küstenländer*. Berlin 1884. — *Die Bosnier*. Dunaj 1895. — *Weisbach et Glück, Crania bosniaca*. Sarajevo 1901. — *Die Slovenen*. Dunaj 1903. — *Die Serbokroaten Kroatiens und Slavoniens*. Dunaj 1905. — *Die Schädelform der Slovenen*. Dunaj 1912. — *Literatura: Ferdinand Khull-Kholwald, Dr. Augustin Weisbach*. (*Mitteilungen des naturwissenschaftlichen Vereines für Steiermark*, Bd. LI., 8—16.) Štajerski Gradec 1915.

N. Zupanič.

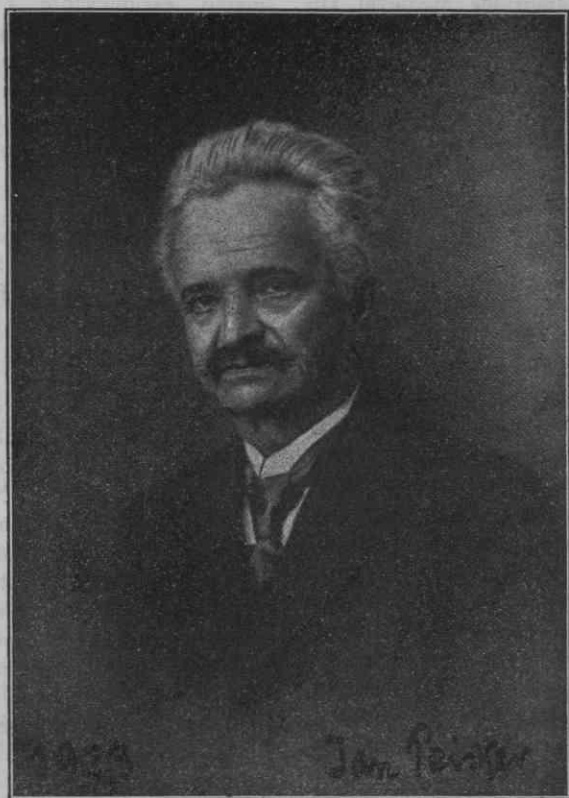
Petinsedemdesetletnica rojstva Jana Peiskerja. Realistični pogledi pri tolmačenju zgodovinskih virov o izvoru in življenju starih Slovanov vstvarili so J. Peiskerju posebno mesto med slovanskimi zgodovinarji in etnologi. Vsekako so njegovi vidiki poglobili pisanje zgodovinskih del o Slovanih.

Jan Peisker, češki socijološki historik, se je narodil 25. maja v vasi Opořany pri Behině na Češkem. Osnovno šolo je obiskoval v rojstnem kraju, meščansko in prve tri razrede gimnazije v Piseku 1860—65, četrto do osmi gimnazijalni razred pa v Taboru, kjer je l. 1870. položil maturo. Historične in slavistične studije je dovršil (1873) na univerzi v Pragi, a doktorsko čast je dosegel 1892 v štajerskem Gradcu. Peisker je stopil v

državno službo kot pomočnik na univerzitetni knjižnici v Pragi 1874—1891, potem je prišel na univ. knjižnico v š. Gradec in je tam služil: kot skriptor 1891—1904, kot kustos 1904—1910 in kot direktor 1910—1918. Istočasno je predaval kot privatni docent na univerzi v š. Gradcu socijalno in gospodarsko zgodovino (1901—1918), a po zlomu Avstrije je bil izbran za rednega profesorja na Karlovi univerzi v Pragi. Predaval je socijalno in ekonomsko zgodovino 1919—1921. Od 1921 živi v pokoju v š. Gradcu. Živeč v svoji rani mladosti v vasi, ponesel je v šolo žive impresije iz kmetskega življenja in o agrarnih spremembah, ki so bile nastopile v Avstriji po letu 1848., ko je odpadla tlaka in desetina, a zemlja postala lastnina kmeta. Zato je Peisker jemal v obzir pri svojih zgodovinskih studijah ekonomske in socijološke faktorje, paralelno delujoč s tedanjimi nemškimi učenjaki Meitzen-om in Rhamm-om. Peiskerjeva dela imajo realno osnovo, medtem ko so mnogi drugi zgodovinarji kabinetni teoretičarji več ali manj od stvarnosti oddaljeni. Bivanje v štajerskem Gradcu je Peiskerja napotilo k studijam južnoslovanskih agrarnih in socijalnih razmer v srednjem veku, posebno k proučevanju starega društvenega in gospodarskega življenja Slovencev na južnem štajerskem. V tamošnjih mnogobrojnih županih vidi Peisker privilegirani sloj tujega (avarskega) izvora. Peisker je v glavnem dokazoval: da so Skiti bili iranizovani turški nomadi, ki so podjarmili slovenske sosedopoljedelce. Z druge strani so isto storili skandinavski pirati (Vikingi) in odtod menda prihaja trojni socijalni sloj pri nekaterih slovanskih narodih: slovanski, germanski in turški sloj. Te nove teorije J. Peiskerja niso bile v glavnem z odobravanjem sprejete ne

pri slovanskih učenjakih ne pri širši publiki in so provzročile dosti ostrih polemik. Celo nekateri nemški zgodovinarji, kakor Rochfahl, E. Goldmann, A. Dopsch, Janko so se vsprotivili. Peisker se ni ustrašil nasprotnikov, ampak je ostal dosleden in je svetoval

line, ker drugače lahko zopet pride čez nas turško-tatarska in germanska najezda. Peiskerjeva dela so bila priznana v prvi vrsti pri Angležih, a tudi pri Slovencih in Nemcih je našel prijatelje in zagovornike svojih nazorov (n. pr. Vl. Levec, L. Hauptmann, I.

Jan Peisker.

Slovanom, naj reformirajo svoje zgodovinske ter naj ne gledajo svojo prošlost na romantičen način, ampak prikazujejo stvarno dogodke iz prošlosti. On svetuje po padu Avstrije i v času obnove slovanskih držav, da je treba prenehati z malenkostnimi strankarskimi in osebnimi prepiri v korist ce-

Marquart itd.). — Glavna dela: Bericht über die zum Zwecke einer agrargeschichtlichen Durchforschung Steiermarks vorgenommenen einleitenden Arbeiten. Graz 1893—94. — Über die Wichtigkeit der Lagen- u. Vulgo-namen. Graz 1895—96. — Eine Geschichte des Pfluges. (Zeitschrift für

Sozial- u. Wirtschaftsgeschichte, V, VII, 1896.) — Die altslovenische Župa, 1897. — Die serbische Zadruga, 1900. — Die älteren Beziehungen der Slaven zu Turko-Tataren u. Germanen u. ihre sozialgeschichtliche Bedeutung, 1905. — The asiatic Background of the Slavs in The Expansion of the Slavs. (The Cambridge Medieval History.) — Zreformujme dějepisné studium! Praga 1921. — Tvarog, Jungfernsprung u. Verwandtes. (Blätter für Heimatkunde, Jhrg. 4.) Graz 1926.

N. Zupanič.

Pozdravni govor

delegata kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca g. dr. Niko Županiča na XII. kongresu poljskih medicinarov i prirodoslovcev. Varšava, dne 12. jula 1925.

»Data mi je vanredna čast i prilika, da Vas, gospodo, pozdravim kao delegat vlade Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i da Vam poželim uspeh na kongresu, kao i kod kuće u praksi i teoriji. Vi ste se, gospodo, danas na XII. kongresu prvi put skupili posle oslobođenja i ujedinjenja poljskih zemalja i oblasti u jednu veliku državu, pa Vam, prijatelji, razumevajući Vašu sreću i oduševljenje zbog toga srdačno čestitam, slobodu — Vama živima, a pokojnicima Vašeg staleža, koji su žrtvama bilo u radu, bilo u blagu, bilo u krvi pripomogli do slobode — njima kličem: slava!«

»Prirodno je, da mi južni Sloveni lako pojмимо Vas Poljake kao i Vi nas, jer nas je zajednička kolevka od njihala u oblasti majke Visle i oca Pripeta, a historija oslobođenja i ujedinjenja nas obeju pokazuje sjajne primere domoljublja i požrtvovanja.«

»Moji zemljaci herojski su narod i nije čudo, ako su slavna dela Poljaka u dugotrajnim borbama sa Tur-

cima našla upravo kod Srbo-Hrvata najlepši odziv. Naš pesnik renesanse, Dubrovčanin Ivan Gundulić, proslavio je poljsko oružje i poljskog kralja Vladislava IV. u epopeji »Osman«, umetničkom delu dostojnom slavne pobede nad neprijateljima Slovenstva i evropske kulture. No, mi Jugosloveni imamo razumevanje i za Poljaka, Nikolo Kopernika, koji je svetu otkrio veličanstvenu tajnu sunčanog sustava i čijim se imenom ponosimo donekle i mi sa juga, jer smo i mi Sloveni kao što ste i Vi, poljska braćo, i kao što je bio Kopernik Sloven. Krv nije voda a duša živi u krvil!«

»Žalim, što su već davno umrli naš prirodjački filozof Ruđer Bošković, po rodu Dubrovčanin, i fizik Josip Stefan, rodod iz Koruške, i šteta je, što ne prisustvuju kongresu gospoda Mihajlo Pupin i Nikola Tesla, fizičari iz New Yorka, jer bi upravo ti odlični jugoslovenski naučenjaci umeli ovde oceniti zasluge Poljaka za progres prirodznanstva. Naročito sam zadovoljan, što vidim u poljskoj državi tako uzorno organizovanu antropološku nauku, tako da stoji Poljska u tom pogledu u prvom redu. Svakako je već i vreme, da jednom čovek načini sebe predmetom rasnog istraživanja i da upozna sam sebe.«

»Želeći Vam, gospodo kongresisti, još jedanput uspeh, ja Vas pozdravljam najsrdačnije.«

Poetovio. *Vodnik po muzeju in stavbenih ostankih rimskega mesta.* Napisal Mihael Abramič, slovensko izdajo priredil A. Sovre. Izdalo in založilo muzejsko društvo Ptuj 1925.

Kot prvi po vojni izdani vodnik po jugoslovanskih muzejih je izšel Abramičev vodnik po Ptujju. Uvršča se v okvir serije vodnikov, kakršne izdaja avstr. arheol. institut in kakršni so se tako z ozirom na vsebino kakor na